

Această lucrare poate fi vizualizată și online

www.rsonline.ro

Literatura română

Cristina Simona Scurtu

Rezumatele textelor studiate în clasele IX-XII

www.portalinvatamant.ro

RENTROP & STRATON

Clasa a IX-a

Lucian Blaga – Versuri *Cântăreți bolnavi*

Poezia face parte din volumul *La cumpăna apelor*, publicat în 1933 și se încadrează în specia lirică a artei poetice, prin felul în care autorul definește misiunea artistului. Cele șase strofe-catren configurează portretul poetului ca ființă orfică, înzestrată cu un destin special. După cum indică titlul, poetul este un trubadur bolnav „de prea mult suflet”, care își asumă condiția de mesager al gândurilor și al tristeții oamenilor, vocea unei colectivități aflate în suferință.

Poezia este anticipată de o altă creație blagiană, *Noi, cântăreții leproși*, în care se menține același ton elegiac.

Boala nu desemnează o suferință patologică, ci este un semn divin, o pedeapsă care este asumată. Suferința celui care este desemnat să declare suferința mulțimii nu este însoțită de lacrimi expiatoare. Poetul-cântăreț asociază cuvintelor sunetele armonioase ale lirei: „Purtăm fără lacrimi/o boală în strune/și mergem de-a pururi/spre soare-apune.” Asumarea unei astfel de condiții este cu atât mai dificilă cu cât poetul realizează că finalul demersului este implacabil și tragic. Drumul său conduce, invariabil, spre „soare-apune”, adică spre moarte.

Poezia convertește pasiunea în rațiune, propensiunea dionisiacă a sufletului ia forma echilibrului apolinic specific rațiunii. Deși camuflată, pasiunea persistă și ia forma combustiei interioare, revelată în metaforă: „Ni-e sufletul spadă/de foc stinsă-n teacă”. Cuvintele nu pot exprima suficient tumultul interior: „Ah iarăși și iarăși/cuvintele seacă.”

Poetul este în armonie cu natura, deși el observă, asemenea romanticilor, diferența dintre atemporalitatea ei și condiția lui efemeră: „Vânt veșnic răsună/prin cetini de zadă...” Asemenea

naturii, poetul își fixează misiunea în atemporalitate, prin declarația de apartenență la tagma artiștilor. Balada, intitulată cântec bătrânesc, este în acest context liric un semn al vechimii: „Purces-am în lume/pe punți de baladă.”

Poeții poartă însemnele inocenței și ale nobleții spiritului, iar misiunea înseamnă deopotrivă anticiparea sfârșitului și a începutului. De aici și versurile: „Străbatem amurguri/cu crini albi în gură./Închidem în noi un/sfârșit sub armură.” Prezența armurii amintește de vremuri medievale, în care trubadurii erau și cântăreți și erau obligați, în această dublă ipostază, să întrețină pacea și să încânte sufletele.

Repetarea strofei servește funcției retorice a textului, prin generarea efectului eufonic de incantație. Textul poemului pune în evidență, astfel, cadența ritmică a cântecului interpretat de cântăreții ambulanți: „Purtăm fără lacrimi/o boală în strune/și mergem de-a pururi/spre soare-apune.”

Suferința colectivă apare, asemenea unei răni, pe corpul cântărețului. Metafora rănilor –izvoare – trimite la imaginea lumii demitizate și atinse de semnele sfârșitului. În același timp, izvorul este un simbol al contrariilor, al legăturii dintre cer și pământ, dar și un semn al începutului, întrucât orice creație devine un izvor, o sursă de viață și de inspirație. Poetul „sporește nesfârșirea” sau misterul cu taina creației sale, prefigurând un „orizont al morții” (Ion Pop): „Răni ducem – izvoare –/deschise subt haină./Sporim nesfârșirea/c-un cântec, c-o taină.”

Clasa a X-a

George Bălăiță *Lumea în două zile*

Romanul a apărut în 2 volume, fiind publicat în anul 1975. Titlul romanului este simbolic, cele două zile de solstițiu, 21 decembrie și 21 iunie funcționând ca două repere ce comprimă evenimentele romanului. O poveste a celei mai lungi nopți dar și a celei mai lungi zile de peste an.

Între cele două zile de solstițiu care delimitează anotimpurile se configurează un timp magic, în care acțiunea glisează între rațional și irațional, între paradis și infern, între trăire și reflecție. Preferința pentru tema timpului magic se regăsește și în alte creații ale autorilor români, Mihail Sadoveanu și Mircea Eliade, care aduc în discuție nopțile miraculoase de Sânziene, fiind doar două exemple.

Autorul aduce câteva schimbări în felul obișnuit în care sunt percepute aceste două zile. Astfel, ziua de 21 decembrie, solstițiul de iarnă, este descrisă ca o zi neobișnuit de caldă, cu soare și cu zăpadă care se topește, semne neliniștitoare ale sfârșitului. Solstițiul de vară este la început o zi toridă pentru ca după-amiaza să vină cu frig și grindină și evocând astfel metamorfoza personajului principal.

Romanul începe cu o naștere și se încheie cu vestea venirii pe lume a unui copil. O tânără pe nume Maria naște în seara solstițiului de iarnă un copil.

Cifra din titlu deschide seria aspectelor simetrice din roman. Astfel, spațiul narativ delimitează două lumi, una senină, a fericirii casnice, în care Antipa trăiește alături de blânda Felicia și a doua, infernală, în care Antipa se întâlnește cu Silvia. Simetria nu se oprește aici, întrucât fiecărui personaj îi corespunde o dublură, astfel, reflexia lui Pasaliu este Agop, a bătrânului Antipa, Tata Clem, a bucătăresei din casă lui Antipa, femeia de serviciu din farmacia Silviei, Achilina, a pălărierului August, Anghel. Personajele provenite din cele două lumi se situează în antiteză.

Eroii din lumea Albalei, orașul unde trăise de fapt Antipa, sunt blânzi, naivi, senini în timp ce ceilalți din Dealu-Ocna sunt reprezentanții lumii infernale.

Protagonistul romanului, Antipa duce o existență fără valoare. El este funcționar la starea civilă și are datoria să elibereze certificate de deces. Dând dovadă de simțul ironiei, Antipa se autointitulează „funcționar al neantului”. Gluma devine macabră în momentul în care Antipa trece pe certificate numele unor persoane vii, sănătoase care, ulterior, mor la data trecută pe certificat.

„Nebunia începe cu o glumă” spune Antipa în dimineața solstițiului. Tot el continuă cu reflecția. Iar pe marginea unui ziar scrisese: „... întotdeauna broaștele țestoase mi-au dat un sentiment de siguranță, ceva înțelept și caraghios, o nostalgie după vremurile de aur, când eram doar un fir de polen...”. În aceeași dimineață, profesorul Baroni meditează asupra aceluiași animal: „ce animal elegant și puternic care se mișcă în apă și pe pământ cu aceeași ușurință (...) și cât de crudă, dar ce sublimă cruzimea asta, ea este atât de jucăușă încât toată ziua nu face decât să se zbenguie și din joacă îl omoară pe partener, să zicem, o broască țestoasă bătrână și înțeleaptă.”

Antipa are o existență banală, obișnuită în Albala și, din contră, o viață de carnaval în Dealu-Ocna (locul estival al acțiunii românești). Personajul Viziru afirmă că „între Antipa din decembrie de la Albala și Antipa din iunie la Dealu-Ocna era drumul lung de la omul domestic la omul furios și liber”.

În spațiul romanului, obiectele au încărcătură magică. Astfel, în locuință există o oglindă bizară, dăruită de o mătușă (și aceasta cu un nume cifrat, Melpomena evocând muza tragediei în mitologia greacă). Oglinda este mare, învechită, cu margini de bronz. Pe Antipa continuă să-l fascineze, oglinda fiind asemenea ferestrei un simbol al trecerii dintre real și imaginar: „Să treci dincolo și să coborî. Poate este acolo o scară sau atârână o frânghie”. Admirând oglinda, Antipa meditează asupra schimbării care se petrece la nivel cosmic: transformarea frigului în căldură, a întunericului în lumină, adică noaptea solstițiului de iarnă.

Antipa este personajul în jurul căruia se țese întreaga acțiune, atât în cele două zile ale solstițiului (de iarnă mai întâi și mai apoi de vară), dar și după șapte ani, când fostul judecător Viziru încearcă să afle adevărul. Pentru că totul a început de la o glumă, în urmă cu mulți ani. „Și eu vreau să știu până unde se poate glumi”, spune acesta. Antipa a fost ucis de Anghel, pentru a curma șirul glumelor început cu Biduică, paznicul de la baia comunală, continuat apoi cu doctorul Gaiu, Costache Onu, preotul Zota.

Oglinda este un obiect cu încărcătură nefastă. Puterea lui Antipa de a anticipa sfârșitul celorlalți este generată de prezența oglinzii. Celelalte personaje ale romanului își concentrează atenția ca să o poată găsi, în timp ce Anghel intervine și-l ucide pe Antipa pentru a pune capăt șirului de morți și pentru a da „măsura glumei noastre”, după cum spune un alt personaj, Viziru.

Personajele cărții sunt dintre cele mai diverse. Ele dau un colorit aparte romanului, îmbinând tragicul cu comicul, esențialul cu derizoriul, seriozitatea cu glumele nu întotdeauna „de râs”.

August pălărierul era „un fel de cronică vie a orașului” care știa să glumească pe seama propriei persoane. La afirmația profesorului Baroni: „Suntem niște bravi bătrâni temerari”, acesta adaugă: „Parcă am fi vii.” Vorbind despre el, judecătorul Viziru afirmă: „Nu știu cum trec anii peste moșneagul August, dar el este chiar Timpul. Îl ascult, dar îl înțeleg prea puțin.” Dar, după cum Antipa sesizase, între blajinul și înțeleptul pălărier din Albala și Anghel, supraveghetorul de la Casa de Apă din Dealu-Ocna (și totodată pacient al doctorului Lambrini) există o strânsă legătură: Anghel „este într-un fel partea nevăzută, întunecată a lui August. (...) Ei sunt un singur om.” Cuvinte al căror tâlc e înțeles de către cititor abia la sfârșitul cărții, când August îl „vizitează” deseori pe Anghel, până la „identificarea” cu acesta.

Profesorul Baroni este un bătrân pensionar, „autorul unui celebru tratat nescris”, iar Iacubovici, ajutorul bătrânului pălărier era „un român jumătate bulgar, jumătate sârb”.

Doamna Stănciulescu este o vecină clevetitoare. Pașaliu o descrie, în formă artistică: „În gura ăsteia sunt terase înguste și o

vale adâncă pe unde curge o apă spre care se deschide o peșteră și pe terase, la marginea peșterii până la malul apei stau femei trântite pe burtă sau pe spate, sute, mii de femei care vorbesc întruna fără să se asculte între ele.”

Pașaliu, la rândul lui, este notabil. Cere cărți de la cei pe care îi cunoaște și se bucură foarte mult când le primește. Scrie articole în publicațiile locale, dar nu îi sunt toate publicate. Are darul beției și emite o teorie originală asupra acestui viciu, pe care i-o spune lui Viziru: „Orice om are dreptul să bea un sfert de țuică. După ce a băut sfertul, acest om devine un alt om. Și acest om nou are dreptul să bea un sfert de țuică. Dar după sfertul ăsta, omul devine un alt om. (...) Ceea ce mă nemulțumește în structura omului nou, domnule jurist, este lipsa ei de finalitate.”

Valorificând surse livrești, Bălăiță uzează în romanul sau de o serie de procedee și tehnici narative întâlnite la marii scriitori: elemente de fantastic se observă în monologul celor doi câini Eromanga și Argus, în prima zi a acțiunii; romancierul este preocupat de analiza vieții sufletești a personajelor sale. Structura antinomică a personajelor sale este o replică la „natura ambivalentă a omului”.

Includerea textelor nonficionale, cum ar fi articolele de presă, apelul la fluxul memoriei, alternarea vocilor naratoriale sunt câteva din procedeele narative moderne care particularizează acest român inedit din literatura română.

Clasa a XI-a

Tudor Arghezi *Testament*

Tudor Arghezi este un poet român care se înscrie în modernismul interbelic. Opera sa include deopotrivă volume de poezii române și traduceri. Arghezi s-a remarcat și ca un strălucit publicist.

Poezia *Testament* deschide volumul din 1927, *Cuvinte potrivite*, volumul de debut al poetului. Poezia *Testament* este, ca specie literară, o artă poetică.

Arta poetică reprezintă un text programatic în care autorul își transmite, prin intermediul mijloacelor specifice, concepția despre poezie și despre rolul său de creator.

Titlul poemului evocă cele două părți ale Bibliei, Vechiul și Noul Testament. De asemenea, titlul amintește de textele lirice omonime ale poetului francez François Villon.

Termenul de testament are două accepții, în sens denotativ, denumind un act juridic prin care semnatarul testamentului, testatorul, își transmite ultimele dorințe, care îi vor fi îndeplinite de succesorii săi. În sens conotativ, cel la care se referă poetul Arghezi, testamentul este exclusiv de ordin spiritual, moștenirea fiind opera pe care poetul o lasă urmașilor săi. Opera este denumită prin motivul liric al cărții, repetat în text.

Testament este o confesiune lirică, transpusă sub forma lirismului subiectiv și include 5 strofe, diferite ca număr de versuri. Deși este un text modernist, poemul include și accente tradiționaliste, cum ar fi referința la trecut, ideea că poetul este un mesager al suferinței colective precum și registrul lingvistic utilizat, special prin termenii populari arhaici utilizați.

Poetul se adresează succesorului său, fiul spiritual, identificat drept cititorul poemului, care trebuie să înțeleagă misiunea sacră de a transmite mai departe mesajul solemn al operei. Cartea, văzută ca simbol al operei, este deopotrivă o

mărturie a suferinței seculare colective, și un strigăt de revoltă. Ea este un moment de evoluție: „Cartea mea-i, fiule, o treaptă.”

Artistul este liantul generațiilor, meșteșugarul de cuvinte și instanța justițiară. „Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte”. În vocea poetului răsună glasurile rămase neauzite ale unor oameni care s-au stins de durere, sacrificați „suda muncilor sutelor de ani”. *Testament* devine glasul colectivității oprite: „Durerea noastră surdă și amară/O grămădi pe-o singură vioară.”

Procesul creator, diferit de munca aspră a predecesorilor, este simbolizat prin instrumente specifice: condeiul și călimara. Pentru poet nu există cuvinte nepoetice. Ca și autorul francez Charles Baudelaire, primul care a scris despre estetica urâtului, Arghezi crede că arta poetică trebuie să fie considerată una dintre mijloacele poetice firești cu putere transfiguratoare. „Totul e sacru în mâinile artistului, declară el, și operația de a scoate perlele acolo unde vulgul nu vede decât muscărie e dumnezeiască.” Cu multă trudă și har, noroiul, veninul ajung să primească strălucirea și noblețea veșmintelor poetice, dovedind că poezia e pretutindeni și că artistul e cu atât mai mare cu cât știe să descopere mai adânc imagini respingătoare la prima vedere.

Creația înseamnă inspirație, „slovă de foc” și trudă îndelungată, „slovă făurită”, iar rezultatul îmbinării acestor aspecte o reprezintă sintagma „cuvinte potrivite”. Poetul este un artizan, un făuritor de cuvinte.

Trăsăturile poeziei argheziene sunt ambiguitatea și expresivitatea, caracteristici ale poeziei moderniste. Textul arghezian este original prin îmbinarea armonioasă a cuvintelor care fac parte din regiuni diferite ale vocabularului: termenii populari „căpătâi”, „pe brânci”, regionalismele „grămădi”, arhaismele „hrisov, condei”, termenii religioși „icoane, coroane”, neologismele „obscură”, termenii neplăcuți, grotești, „bube, mucegaiuri, noroi.” Poetul alege cuvinte concrete, cu forță evocatoare „muguri”, „șap înjunghiat”, „fierul cald îmbrățișat în clește”, preocupat fiind să redea limbajului însușiri materiale.

La nivel expresiv, se observă, în text, dominanța metaforei. Metaforele creează imagini vizuale „cenușa morților din vatră”,

auditive „Durerea o grămădii pe-o singură vioară”, gustative „veninul strâns l-am preschimbat în miere”.

Limbajul artistic utilizat în *Testament* scoate în evidență, la nivel morfologic, preferința pentru substantive, ca atestare a concretului și pentru verbe, care subliniază dinamismul textului, prin schimbările dese de persoane și de timpuri verbale. Alternanța timpurilor verbale (perfect simplu „grămădii”, perfect compus „a jucat”, prezent „izbăvește”, viitor „nu voi lăsa” simbolizează momentele diferite parcurse de creația artistică, de la stadiul laboratorului poetic până la confruntarea cu receptorul contemporan și, mai apoi, cu posteritatea, când ea devine un bun al comunității.

Arghezi se dovedește un autor inovator și la nivelul organizării strofice și la cel al prozodiei. Strofele inegale: 8 versuri-octavă, 4 versuri-catren, 18 versuri-strofă polimorfă, 13 versuri-strofă polimorfă, 8 versuri-octavă, sugerează stări emoționale diferite și tonalități variate ale frazei. Rimă împerecheată este când masculină, când feminină, stabilind un joc între asprime și suavitate, iar ritmul este variabil.

Testament este o artă poetică reprezentativă pentru direcția poetică modernistă, o argumentare a rolului artistului și al poeziei, ce nu-și propune epuizarea subiectului „Robul a scris-o, Domnul o citește,/fără-a cunoaște că-n adâncul ei/zace mânia bunilor mei. Poezia trăiește în inefabil, folosind orice resurse ale limbii, înălțând urâtul, prin meșteșug și simțire, la frumusețea diamantului.

Clasa a XII-a

Ion Băieșu

Teatru – Autorul e în sală, Boul și vițelii, Preșul

Pornind de la principiul potrivit căruia „râsul este o formă a dragostei”, Ion Băieșu creează o operă dramatică și cu precădere comică de excepție, jucată și gustată de publicul celei de a doua jumătăți a secolului trecut. Creațiile sale comice au constituit sursa de inspirație pentru spectacolele televizate ale perioadei sus-menționate, fiind preferate pentru ironia fină și satira subtilă. Piese precum *Autorul e în sală, Boul și vițelii, Preșul*, au stârnit ilaritate și continuă să amuze și astăzi, la câteva decenii de la premiera lor.

Vorbind despre geniul umoristic al contemporanului său, Ion Băieșu, scriitorul Fănuș Neagu nota următoarele: „Ion Băieșu e unul dintre «frumoșii nebuni ai marilor orașe». Lui Băieșu îi place să râdă. [...] Eu sunt convins că el va râde și în clipa morții. Fără glumă, aproape toți umoriștii români de astăzi umblă cu mâinile prin buzunarele lui. Și el nu vrea să-i prindă: «Ai să vezi», zice «într-o zi, unul dintre ei o să se curețe pe glume proaste!» Băieșu râde în hohote, mai ales când întâlnește prostia, boala, care, uneori, sare gardul și-n grădina cui nu-ți vine să crezi“.